

Virsraksts: Par kolīziju normām

Tēze Nr.1: Izšķirot jautājumu par ārvalsts likumu piemērošanu, tiesai vispirms ir nepieciešams noteikt izskatāmās prasības priekšmetu.

Tēze Nr.2: Tiesa nedrīkstēja interpretēt ārvalsts likumu ar Civillikuma 1415.panta palīdzību, jo tas ir pretrunā ar valsts tiesību sistēmas integritāti un suverenitāti.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Civillietu departamenta

2011. gada 27.aprīļa

SPRIEDUMS

Lietā Nr. SKC –131/2011

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators Z. Gencs

senators referents V. Jonikāns

senatore I. Garda

senators A. Laviņš

senators N. Salenieks

senatore E. Vernuša

senatore A. Vītola,

piedaloties prasītājas pārstāvei Ņ.D. un atbildētājas pārstāvim zvērinātam advokātam R. Vonsovičam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu sakarā ar atbildētājas SIA „Aroma Floris’s” pārstāvju kasācijas sūdzību par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 13.oktobra spriedumu AS „Aroma” prasībā pret SIA „Aroma Floris’s” par preču zīmju tiesību nodošanas aktu atzīšanu par spēkā neesošiem un ierakstu Latvijas Republikas Patentu valdes Valsts preču zīmju reģistrā par preču zīmju īpašnieka maiņu anulēšanu.

Апракстоšā daļa

[1] Saskaņā ar Moldovas Republikas Lauksaimniecības un pārstrādes rūpniecības ministra 1998.gada 11.augusta pavēli Nr. 168 ražošanas apvienība „Аroma” reorganizēta par valsts uzņēmumu - alkohola ražošanas kombinātu „Аroma”.

Latvijas Republikas Patentu valdes Valsts preču zīmju reģistrā 1999.gada 20.martā uz ražošanas apvienības „Аroma” vārda reģistrētas preču zīmes M 43 556 “Молдавский аист” un preču zīmes M 43 557 “Черный аист”.

[2] 1999.gada 17.jūnijā sastādīti preču zīmes M 43 556 (Молдавский аист) un preču zīmes M 43 557 (Черный аист) tiesību nodošanas akti, ar kuriem kombināts „Аroma” nodevis SIA „Аroma Floris’s” tai piederošās tiesības uz šīm preču zīmēm.

1999.gada 21.septembrī Valsts preču zīmju reģistrā izdarīti ieraksti par SIA „Аroma Floris’s” īpašuma tiesībām uz preču zīmi M 43 556 (Молдавский аист) un preču zīmi M 43 557 (Черный аист).

[3] Moldovas uzņēmums AS „AROMA” 2006.gada 6.septembrī cēlusi tiesā prasību, vēlāk to papildinot, pret SIA „Аroma Floris’s” par 1999.gada 17.jūnija preču zīmes M 43 556 (Молдавский аист) un preču zīmes M 43 557 (Черный аист) tiesību nodošanas aktu atzīšanu par spēkā neesošiem un ierakstu Latvijas Republikas Patentu valdes Valsts preču zīmju reģistrā par preču zīmju īpašnieka maiņu anulēšanu.

Prasībā norādīts:

[3.1] Latvijas Republikas Patentu valdes Valsts preču zīmju reģistrā 1999.gada 21.septembrī izdarīti ieraksti par preču zīmju īpašnieku maiņu preču zīmēm M 43 556 „Молдавский аист” un M 43 557 „Черный аист”, pamatojoties uz SIA “Аroma Floris’s” iesniegtajiem preču zīmju tiesību nodošanas aktiem;

[3.2] minētie tiesību nodošanas akti ir noslēgti prettiesiski un preču zīmju M 43556 un M 43557 īpašnieku maiņa var maldināt patērētāju par preču izcelsmi.

Atbilstoši likuma „Par Latvijas Republikas un Moldovas Republikas līgumu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās” 37.panta trešajai daļai lieta skatāma pēc Latvijas Republikas likumiem, bet jautājums par tiesībām parakstīt preču zīmju tiesību nodošanas aktus - pēc Moldovas Republikas likumiem.

Preču zīmju M 43556 un M 43557 īpašniece, tagadējā Moldovas valsts AS „Aroma” vairākkārtīgi reorganizēta un mainījusi savu nosaukumu.

1999.gadā preču zīmju M 43556 un M 43557 tiesību nodošanas aktus vienpersoniski no Moldovas puses parakstījis kombināta “Aroma” ģenerāldirektors S.L., taču tas ir pretrunā Moldovas likuma „Par valsts uzņēmumu” 3.pantam, kurā noteikts, ka uzņēmums nav tiesīgs bez dibinātāja atļaujas atsavināt nodoto īpašumu, 8.pantam, kas noteic, ka uzņēmuma menedžerim (vadītājam) ir pienākums nodrošināt uzņēmuma operatīvajā lietošanā esošā īpašuma efektīgu izmantošanu un atražošanu, kā arī iesniegt uzņēmuma dibinātājam vai administratīvajai sapulcei izskatīšanai priekšlikumus par īpašuma sastāva maiņu, un arī AS „Aroma” statūtiem. Uzņēmums “Aroma” ir Moldovas valsts uzņēmums, kuru dibinājusi Moldovas valsts Lauksaimniecības un pārtikas ministrijas personā, nodalot tai noteiktu daļu Moldovas valsts īpašuma. Jebkura īpašuma atsavināšana, kas ir pretēja statūtos noteiktajai darbībai, ir pretrunā likuma normām un atzīstama par nelikumīgu.

Tādējādi kombinātam “Aroma” nevarēja būt tiesībspējas atsavināt citā valstī reģistrētas preču zīmes, jo šāds darījums ir pretējs sabiedrības mērķiem un interesēm, kādēļ preču zīmju nodošanas akti atzīstami par spēkā neesošiem saskaņā ar Civillikuma 1405. un 1415.panta noteikumiem.

Analoģisks viedoklis pausts Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumā SKC-200/ 2006 līdzīgā strīdā starp prasītāju un atbildētāju;

[3.3] saskaņā ar Uzņēmumu reģistra izziņu, S.L. bijis SIA „Aroma Floris’s” dalībnieks (22% daļu) no 1998.gada 30.jūlija līdz 2003.gada 8.maijam, bet vēlāk par sabiedrības dalībnieku kļuvis viņa dēls K.L..

S.L., vienlaicīgi būdams AS „Aroma” ģenerāldirektors un SIA „Aroma Floris’s” dalībnieks, slēdzot jebkuru savstarpēju darījumu, nonācis interešu konfliktā;

[3.4] likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 25.panta sestajā daļā noteikts, ka preču zīmju nodošanas akti atzīstami par spēkā neesošiem, ja šādu preču zīmju īpašnieka maiņa ar nodomu vai bez tā var izraisīt patērētāju maldinājumu par to preču izcelsmi, kvalitāti vai citām īpašībām, saistībā ar kurām šo zīmi lieto vai paredzēts lietot.

Analoģiskus noteikumus satur Parīzes Konvencija Rūpnieciskā īpašuma aizsardzībai 6.quater panta otrā daļa.

AS „Aroma” ir viena no vislielākajām Moldovas vīna darītavām, kura 1998.gadā svinēja savu simtgadi. Tās produkcija daudzos prestižos konkursos saņēmusi apbalvojumus un tikusi eksportēta arī uz Baltijas valstīm. Bez tam preču zīmē M 43556 „Молдавский аист” ietverta tieša norāde uz Moldovu. Preču zīmes „Молдавский аист”, „Черный аист” un „Белый аист” patērētāja uztverē veido vienu preču zīmju saimi un saistību ar preces izcelsmi no Moldovas. Uz visām preču zīmēm ir norāde „divins”, kas ir tikai Moldovā iegūstams alkoholiskais dzēriens.

Šie apstākļi ļauj secināt, ka patērētājs var tikt maldināts attiecībā uz preces izcelsmi.

Prasība pamatota ar Civillikuma 1., 8., 19., 988., 989., 1405., 1415.pantu, likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 25.panta piekto daļu, Moldovas 1994.gada 16.jūnija likumu „Par valsts uzņēmumu” 3.panta trešo un ceturto daļu, 8.pantu, Parīzes Konvencijas Rūpnieciskā īpašuma aizsardzībai 6.quater panta otro daļu un 8.pantu.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2007.gada 27.decembra spriedumu prasība apmierināta.

[5] Izskatot lietu apelācijas kārtībā, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta ar 2009.gada 13.oktobra spriedumu prasību apmierinājusi. Tiesa atzinusi par spēkā neesošiem 1999.gada 17.jūnija preču zīmes M 43 556 (Молдавский аист) un preču zīmes M 43 557 (Черный аист) tiesību nodošanas aktus, noslēgtus starp kombinātu “Aroma” un SIA „Aroma Floris’s”, un anulējusi Latvijas Republikas Patentu valdes Preču zīmju reģistrā 1999.gada 21.septembrī izdarītos ierakstus par preču zīmes īpašnieka maiņu.

Tiesa spriedumu pamatojusi ar šādiem argumentiem.

[5.1] Konkrētajā gadījumā strīds pastāv starp divām kapitālsabiedrībām, kuras reģistrētas dažādās valstīs Moldovā un Latvijā un kuras preču zīmju tiesību nodošanas aktos nav vienojušās pēc kādiem likumiem apspriežamas viņu savstarpējās attiecības.

Ņemot vērā to, ka preču zīmju īpašnieka maiņas reģistrācijas vieta ir Latvijas Republikas Patentu valde, atbilstoši Civillikuma 19.panta otrās daļas noteikumiem atzīstams, ka strīds izskatāms pēc Latvijas Republikas likumiem.

Savukārt attiecībā uz to, vai kombināta “Aroma” ģenerāldirektors bija tiesīgs vienpersonīgi nodot īpašuma tiesības uz šīm preču zīmēm SIA “Aroma Floris’s”,

izlemjams atbilstoši 1993.gada 14.aprīļa līgumam “Par Latvijas Republikas un Moldovas Republikas līgumu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās”, kura 37.panta trešajā daļā noteikts, ka īpašuma tiesību vai citu mantisko tiesību, kura bijusi darījuma priekšmets, rašanos vai izbeigšanos nosaka pēc darījuma veikšanas vietas likumdošanas, ja Līgumslēdzēju pušu vienošanās neparedz citādu kārtību.

Tā kā puses nav noteikušas pēc kādiem likumiem apspriežamas viņu savstarpējās attiecības, un ievērojot to, ka darījumu par preču zīmju tiesību nodošanu veikšanas vieta ir norādīta Kišiņeva, Moldova, šo aktu tiesiskums apspriežams pēc Moldovas Republikas likumiem.

[5.2] Uz preču zīmju tiesību nodošanas brīdi 1999.gada 17.jūniju kombināts “Aroma” bija valsts uzņēmums, kura darbību regulēja Moldovas Republikas likums “Par valsts uzņēmumu”.

Kombināta “Aroma” ģenerāldirektors S.L. 1999.gada 17.jūnijā vienpersonīgi nododot īpašuma tiesības uz preču zīmēm „Молдавский аист” un „Черный аист” Latvijā reģistrētai privātai sabiedrībai ar ierobežotu atbildību, ir pārkāpis Moldovas Republikas likuma “Par valsts uzņēmumu” 3.panta trešo un ceturto daļu (uzņēmumam ir pienākums saglabāt, racionāli izmantot un pavairot tā rīcībā esošo īpašumu, valsts uzņēmums bez dibinātāja atļaujas nav tiesīgs iznomāt vai iekļāt tā operatīvajā pārvaldīšanā nodoto īpašumu, nedrīkst piedalīties ar savu īpašumu nevalstisko struktūru darbībā, kā arī investēt īpašumu citā valstī bez dibinātāja atļaujas) un 8.pantu (uzņēmuma menedžerim (vadītājam) ir pienākums nodrošināt uzņēmuma operatīvajā lietošanā esošā īpašuma efektīgu izmantošanu un atražošanu, menedžerim ir pienākums iesniegt dibinātājam vai administratīvai sapulcei izskatīšanai priekšlikumus par īpašuma sastāva maiņu).

[5.3] Preču zīmei ir komerciāla vērtība, tā ir uzņēmuma īpašums un to lieto, lai uzņēmuma preces atšķirtu no citu uzņēmumu precēm, tādējādi iegūstot un uzturot savu vietu tirgū uz attiecīgās klases precēm. Kombināts “Aroma” dibināts ar mērķi organizēt vīna, konjaka, degvīna un stipro nacionālo dzērienu ražošanu un realizāciju, tādā veidā gūstot no tā peļņu un labumu. Šāda preču zīmju tiesību nodošana ir pretēja uzņēmuma interesēm, jo līdz ar to uzņēmums zaudē savas produkcijas realizēšanas tiesības citā valstī.

Līdz ar to S.L. darbība atzīstama par neatļautu, kas ir pretēja likumiem vai labiem tikumiem, un šāda darbība nevar būt par tiesiska darījuma priekšmetu; tāds darījums atbilstoši Civillikuma 1., 1415.pantam nav spēkā.

[5.4] AS "Aroma" ir kombināta "Aroma" tiesību pārņēmēja; par akciju sabiedrības direktoru 1999.gada 22.decembrī iecelts S.L., kurš laikā no 1998.gada 23.jūlija līdz 2003.gada 8.maijam bijis arī SIA "Aroma Floris's" dalībnieks. Saskaņā ar Moldovas likuma "Par akciju sabiedrībām" 85.panta pirmo daļu par sabiedrības darījumu, kurā pastāv interešu konflikts, atzīstams darījums vai vairāki savstarpēji saistīti darījumi, attiecībā uz kuriem ieinteresētās personas tiesīgas piedalīties lēmumu pieņemšanā par šādu darījumu slēgšanu, bet par ieinteresēto personu tiek atzīta persona, kas vienlaicīgi ir akcionārs vai ievērojamas daļas (vairāk kā 10 % daļas) īpašnieks konkrēta kapitālā vai tās dalībnieks ar pilnu atbildību.

Līdz ar to atzīstams, ka S.L., noslēdzot šos darījumus par preču zīmju tiesību nodošanu, ir pastāvējis interešu konflikts, ko likums nepieļauj.

[5.5] Preču zīmju tiesību nodošanas akti atzīstami par spēkā neesošiem uz likuma "Par preču zīmes un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 25.panta sestās daļas pamata, jo šāda preču zīmes īpašnieka maiņa izraisa patērētāju maldinājumu.

Dzērieni marķēti ar preču zīmēm "Молдавский аист" un "Черный аист" ir pietiekami populāri attiecīgā alkoholisko dzērienu grupā, un Latvijas patērētājam ar šādām preču zīmēm marķētas preces saistās ar Moldovu un Moldovas preču ražotāju. AS "Aroma" kopš 1999.gada brendiju ar apzīmējumu "Молдавский аист" un "Черный аист" piegādā atbildētājam, kurš šo precī izplata Latvijā. Preču zīmē "Молдавский аист" ir tieši ietverta norāde uz Moldāviju, abas minētā preču zīmes patērētāju uztverē veido vienotu preču saimi kopā ar preču zīmi "Белый аист", kas Latvijas patērētājiem ir agrāk pazīstama preču zīme un saistās ar izcelsmes valsti Moldovu. Šīs preču zīmes pēc semantiskās, fonētiskās un vizuālās uztveres ir līdzīgas, pieder vienam un tam pašam ražotājam un katra satur dominējošo elementu "Аист", kas attēlots arī uz etiķetēm, un kas asociatīvi apvieno visas saimē ietilpstošās zīmes gan pēc satura, gan vizuāli. Turklāt ņemams vērā, ka ar minētajām preču zīmēm marķēts dzēriens *divins*, ir tikai Moldovā iegūstams alkoholiskais dzēriens. Līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka patērētāju apziņā ir nostiprinājusies pārlicība, ka visām ar šīs saimes preču zīmēm marķētajām precēm ir viena un tā pati izcelsme un ka patērētājs šo preču zīmju īpašnieka maiņas gadījumā var tikt maldināts par preču, kas marķētas ar minētajām preču zīmēm, kvalitāti, izcelsmi un to īpašībām, kas piemīt Moldovā ražotajam dzērienam.

[6] Kasācijas sūdzībā atbildētājas SIA “Aroma Floris’s” pārstāvji, norādot uz materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, lūguši atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu, pamatojoties uz šādiem argumentiem.

[6.1] Tiesa ir nepareizi kvalificējusi prasības priekšmeta tiesisko būtību un attiecīgi piemērojusi tiesību normas, proti, 1993.gada 14.aprīļa līguma “Par Latvijas Republikas un Moldovas Republikas līgumu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās” 37.panta trešo daļu, kas konkrētājā gadījumā nebija jāpiemēro.

Interpretējot minētā līguma 37.panta trešo daļu (īpašuma tiesību vai citu mantisko tiesību, kura bijusi darījuma priekšmets, rašanos vai izbeigšanos nosaka pēc darījuma veikšanas vietas likumdošanas, ja Līgumslēdzēju Pušu vienošanās neparedz citādu kārtību) gan ar gramatiskās, gan sistēmiskās iztulkošanas metodes palīdzību, var nonākt pie secinājuma, ka tiesību norma attiecas uz gadījumiem, kad jānoteic piemērojamais likums jautājumos par īpašuma tiesību vai citu mantisko tiesību rašanos vai izbeigšanos, nevis par paša tiesiskā darījuma jeb saistības spēkā esamību vai tā noslēgšanas tiesiskumu, par ko pastāv strīds lietā. Prasītāja ir apstrīdējusi tiesisko darījumu jeb saistību kā tādu, proti, tā tiesiskumu, nevis īpašuma tiesību rašanos. Savukārt tiesisku darījumu slēgšana un tā tiesiskums pakļauts noteikumiem, kas ietilpst saistību tiesību regulēšanas priekšmetā, un tas neietilpst Līguma par tiesisko palīdzību 37.panta regulējumā. Tādējādi ir piemērojama Civillikuma 19.panta otrā daļa, kuru subsumējot ar lietas faktiskajiem apstākļiem, secināms, ka par saistību izpildīšanas vietu uzskatāma Latvija, jo preču zīmes reģistrētas Latvijas Republikas Patentu valdes Valsts preču zīmju reģistrā, un līdz ar to strīdam, kas izriet no konkrētās saistības, piemērojams Latvijas likums.

[6.2] Tiesa ir piemērojusi Moldovas Republikas normatīvos aktus, taču nav ņēmusi vērā, ka atbilstoši Moldovas Republikas Civillikuma 267.pantam vispārējais noilgums attiecīgas prasības celšanai ir trīs gadi no darījuma noslēgšanas brīža. Tā kā tiesa nav devusi vērtējumu, kādēļ tā attiecībā uz saistību tiesību jautājumu piemēro Moldovas Republikas normatīvos aktus, bet uz citiem jautājumiem, kas ir būtiski, noskaidrojot prasītājas tiesības celt tiesā prasību, tā lietā esošos pierādījumus atstāj bez ievērības, tiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.panta trešo daļu.

[6.3] Faktu, ka, nosakot preču zīmju nodošanas aktu tiesiskumu un spēkā esamību, jāpiemēro Latvijas Republikas tiesību akti netieši izriet arī no tiesas sprieduma, kurā vērtēts preču zīmju nodošanas aktu tiesiskums caur Civillikuma 1415.panta un 1.panta

prizmu. Taču tiesa nedrīkstēja interpretēt ārvalsts likumu ar Civillikuma 1415.panta palīdzību. Šāda rīcība ir pretrunā ar valsts tiesību sistēmas iekšējo integritāti un suverenitāti.

[6.4] Tiesai vajadzēja secināt, ka tiesiskie pienākumi un tiesiskās sekas kopumā ir nosakāmas pēc Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, no kuriem izriet, ka prasītāja izpildinstitūciju locekļiem nepastāvēja nekādi ierobežojumi parakstīt attiecīgos darījuma dokumentus, bet Moldovas Republikas likuma “Par valsts uzņēmumu” 3.panta trešā un ceturrtā daļa, 8.pants, kā arī likuma “Par akciju sabiedrībām” 85.panta pirmā daļa šajā gadījumā nav piemērojama. Turklāt apstrīdēto preču zīmju nodošanas brīdī nepastāvēja AS “Aroma”, kas arī izslēdz Moldovas Republikas likuma “Par akciju sabiedrībām” piemērošanu.

[6.5] Tiesa nav norādījusi nevienu atbildētājas darbību, kas saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem būtu kvalificējama kā pretēja Civillikuma 1415.pantā noteiktajam, bet ir izdarījusi secinājumus un atzinusi preču zīmju nodošanas faktu par pretēju uzņēmuma interesēm, nepārbaudot pierādījumus un nesniedzot vērtējumu tam, ka līdz šim brīdim, prasītāja AS “Aroma” ir atbildētājas SIA “Aroma Floris’s” dalībniece.

[6.6] Tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 5.panta sesto daļu un nepareizi iztulkojusi un piemērojusi likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 25.panta sesto daļu.

Eiropas Kopienų tiesa 1998.gada 16.jūlija spriedumā lietā Nr. C-210/96 ir noteikusi, ka “.. lai noteiktu, vai nosaukums, preču zīme vai reklāmas vēstījums varētu maldināt patērētāju, Tiesa ņēma vērā vidusmēra patērētāja, kas ir vidēji labi informēts un vidēji vērīgs un piesardzīgs, neprasot eksperta atzinumu vai patērētāju aptauju, uzskatus. Līdz ar to nacionālajām tiesām principā vajadzētu būt spējīgām novērtēt, uz tiem pašiem nosacījumiem, jebkādu maldinošu iedarbību..”

Ņemot vērā Eiropas Savienības līmenī pastāvošo judikatūru, kas saskaņā ar Civilprocesa likuma 5.panta sesto daļu jāņem vērā, piemērojot tiesību normas, tiesai bija pienākums pielietot “vidusmēra patērētāja” kritēriju un noteikt, ko likuma “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 25.panta sestās daļas izpratnē nozīmē patērētāja maldinājums, subsumēt attiecīgos faktiskos apstākļus un izdarīt atbilstošus secinājumus.

Pierādījumus, ka “(..) Latvijas patērētājam preces marķētas ar preču zīmēm “Молдавский аист” un “Черный аист” saistās ar Moldāviju un Moldāvijas preču

ražotāju” un “abas preču zīmes (..) patērētāju uztverē veido vienotu preču saimi kopā ar preču zīmi “БЕЛЫЙ аист”, kas Latvijas patērētājiem ir agrāk pazīstama preču zīme un saistās ar izcelsmes valsti Moldovu” prasītāja nav iesniegusi, līdz ar to nav saprotams, no kādiem pierādījumiem tiesa vadījies, izdarot šādus secinājumus. Tiesa, pretēji Civilprocesa likuma 190.panta otrajai daļai, spriedumu pamatojusi ar faktiem, kas likumā noteiktajā kārtībā nav uzskatāmi par pierādītiem un ir prasītājas subjektīva viedokļa atspoguļojums.

[6.7] Tiesa pretēji Civilprocesa likuma 97.panta trešās daļas prasībām nav norādījusi, kādēļ atbildētājas minētie argumenti neietekmē strīda izšķiršanu pēc būtības.

[6.8] Augstākās tiesas Senāta sprieduma lietā SKC-200/2006 piemērošana konkrētajā gadījumā nav pieļaujama un pati par sevi rada Civilprocesa likuma 189.panta trešās daļas, 190.panta pirmās daļas un 193.panta piektās daļas pārkāpumu. Turklāt izskatītajai lietai ar šobrīd izskatīšanā esošo lietu nav saistības - spriedums lietā SKC-200/2006 taisīts par to, ka preču zīmes nodotas laikā, kad juridiski vispār nepastāvēja attiecīgais preču zīmju nodevējs.

Tiesa atsaukusies uz spriedumu lietā SKC-200/2006, lai pamatotu Moldovas Republikas likuma piemērošanu, kas nav fakts, bet gan juridiskā argumentācija, proti, likuma piemērošana konkrētajām tiesiskajām attiecībām, kas ir tiesas autonomu uzdevums katrā atsevišķā gadījumā. Turklāt viens spriedums, ar norādi, kādas tiesību normas piemērojamas konkrētajiem faktiskajiem apstākļiem, kur kaut niecīgākā izmaiņa varētu nozīmēt citu tiesību normu piemērošanu, nav vērtējams kā judikatūra.

Piemērojot tikai minēto Senāta spriedumu, tiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.panta trešo daļu, jo nav devusi novērtējumu, kāpēc nav ņemamas vērā atbildētājas norādītās judikatūras atziņas un attiecīgie tiesu spriedumi – Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedums lietā SKC-187/2007, SKC -524/2006, SKC-47/2005, SKC-542/2005.

[6.9] Vērtējot pierādījumus, tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 8.pantu, 95.panta pirmo daļu, 654.pantu, 11.panta otro daļu, likuma “Par tiesu varu” 17.panta trešo daļu.

[7] Paskaidrojumos par kasācijas sūdzību prasītājas pārstāve lūgusi sūdzību noraidīt, uzskatot, ka konkrētā lieta ir ļoti līdzīga jau agrāk Augstākās tiesas Senātā izskatītajai lietai SKC-200/2006, turklāt kasācijas sūdzībā paustie argumenti ir gandrīz

identiski tiem, uz kuriem Augstākās tiesas Senāts jau devis atbildes un skaidrojumus, izskatot minēto lietu.

[8] Senāta sēdē atbildētājas pārstāvis uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem argumentiem un lūdza tiesas spriedumu atcelt.

Prasītājas pārstāve, norādot uz judikatūru, lūdzu iesniegto kasācijas sūdzību noraidīt.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams.

[10] Ņemot vērā to, ka pamatjautājums ir, kādas valsts- Moldovas vai Latvijas- materiālo tiesību normas ir piemērojamas izšķirot konkrēto lietu, vispirms Senāta ieskatā ir nepieciešams kvalificēt, kas ir izskatāmās prasības priekšmets, jo tieši no tā ir atkarīga vienas vai otras valsts likuma piemērošana.

[11] Tiesību doktrīnā ir norādīts, ka kvalifikācijas jeb jēdzienu juridiskās raksturošanas mērķis ir noskaidrot, kura kolīziju norma ir jāpiemēro pie faktiskajiem apstākļiem. Bez kvalifikācijas nevar piemērot kolīziju normas, bet nepareizas kvalifikācijas gadījumā var nonākt pie situācijas, kad tiek piemērota cita, nevis likumdevēja paredzētā kolīziju norma, kā rezultātā kādām tiesiskajām attiecībām tiek nepamatoti piemērotas kādas valsts (*lex fori* vai ārvalsts) materiālo tiesību normas (*E.Strautiņš. Ievads ārvalsts likuma piemērošanā, „Jurista Vārds” Nr.30, 2006.gada 1.augusts*).

Prasītājas prasījums par preču zīmes M 43 556 “Молдавский аист” un preču zīmes M 43 557 “Черный аист” nodošanas aktu atzīšanu par spēkā neesošiem pēc būtības ir prasījums par darījuma, ar kuru prasītāja ir zaudējusi savas īpašuma tiesības uz šīm preču zīmēm, atzīšanu par spēkā neesošu.

Ņemot vērā to, ka konkrētajā gadījumā prasītājas īpašuma tiesību zaudēšana pamatojas uz noslēgto darījumu, Senāts šajā daļā par nepamatotu uzskata kasācijas sūdzības argumentu, ka īpašuma tiesību vai citu mantisko tiesību rašanās vai izbeigšanās ir nodalāma no paša tiesiskā darījuma jeb saistības spēkā esamības vai tā noslēgšanas tiesiskuma, norādot, ka „(..) prasītāja ir apstrīdējusi tiesisko darījumu jeb saistību kā tādu, proti, tiesiskumu, nevis īpašuma tiesību rašanos” (*kasācijas sūdzības 7.punkts*).

Senāts atzīst, ka tieši darījuma rezultātā prasītāja ir zaudējusi savas īpašuma tiesības un, lūdzot šo darījumu atzīt par spēkā neesošu, tā vienlaikus ir apstrīdējusi atbildētājas īpašuma tiesības, uz ko norāda tās prasījums anulēt Valsts (*pask.- Latvijas*) preču zīmju reģistrā izdarītos ierakstus par preču zīmju M 43 556 un M 43 557 īpašnieku maiņu.

Kasācijas sūdzības iesniedzējas pozīcija balstīta uz to, ka strīda izšķiršanai par saistības spēkā esamību, būtu piemērojama Civillikuma 19.panta otrās daļas kolīziju norma, kas nosaka, ka gadījumā, ja starp līdzējiem nav bijusi vienošanās, pēc kādiem likumiem apspriežamas viņu savstarpējās attiecības, tad jāpieņem, ka līdzēji pakļāvuši savu saistību pēc tās satura un sekām tās valsts likumam, kur saistība jāizpilda, t.i., Latvijas likumam.

Gan prasības pieteikumā, gan tiesas spriedumā ir norāde uz to, ka preču zīmju nodošanas aktos puses nav vienojušās, pēc kādiem likumiem apspriežamas viņu savstarpējās attiecības, kas atbilst šo aktu saturam.

[12] Apelācijas instances tiesas spriedumā nav atrodama skaidra prasības priekšmeta kvalifikācija.

Vadoties no tā, ka preču zīmju īpašnieka maiņas reģistrācijas vieta ir Latvijas Republikas Patentu valde, Civillietu tiesu palāta arī atzinusi, ka strīds atbilstoši Civillikuma 19.panta otrajai daļai ir izskatāms pēc Latvijas Republikas likumiem.

Apelācijas instances tiesa tai pašā laikā norādījusi, ka tas, vai kombināta „Aroma” ģenerāldirektors bija tiesīgs vienpersoniski nodot īpašuma tiesības uz šīm preču zīmēm SIA “Aroma Floris’s”, izlemjams atbilstoši 1993.gada 14.aprīļa līgumam “Par Latvijas Republikas un Moldovas Republikas līgumu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās”, kura 37.panta trešajā daļā noteikts, ka īpašuma tiesību vai citu mantisko tiesību, kura bijusi darījuma priekšmets, rašanos vai

izbeigšanos nosaka pēc darījuma veikšanas vietas likumdošanas, ja Līgumslēdzēju pušu vienošanās neparedz citādu kārtību.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa tādējādi ir pieņēmusi pretrunīgu spriedumu, ko vēl nesaprotamāku padara cits tiesas atzinums, ka aktu tiesiskums, ņemot vērā darījumu noslēgšanas vietu, kas ir Kišiņeva, apspriežams pēc Moldovas Republikas likumiem. Kādām attiecībām un kādā apjomā, pastāvot minētajiem tiesas secinājumiem, ir piemērojams Latvijas likums, tiesas spriedumā atbildes nav.

Tā vietā, lai noskaidrotu piemērojamo kolīziju normu, tiesa vienas un tās pašas tiesiskās attiecības izvērtēšanai, kļūdaini ir atzinusi par piemērojamu gan Civillikuma 19.panta otrās daļas, gan 1993.gada 14.aprīļa līguma "Par Latvijas Republikas un Moldovas Republikas līgumu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās" 37.panta trešās daļas kolīziju normu.

[13] Lietā nav strīda par to, ka preču zīmju nodošanas aktos puses nav vienojušās, pēc kādiem likumiem apspriežamas viņu savstarpējās attiecības.

Lai gan vispārējā norma jautājuma noskaidrošanai par piemērojamo likumu šādā situācijā ir Civillikuma 19.panta otrā daļa, tiesa nav ņēmusi vērā, ka atbilstoši Civillikuma 25.pantam, ievada noteikumi (*t.sk. 19.panta otrā daļa*) piemērojami tiktāl, ciktāl starptautiskos līgumos un konvencijās, kurās piedalās Latvija, nav noteikts citādi.

Tādējādi, kā atzīst Senāts, 1993.gada 14.aprīļa starptautiskā līguma "Par Latvijas Republikas un Moldovas Republikas līgumu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās" normas, ciktāl tās attiecas uz piemērojamo likumu, attiecībā pret Civillikuma normām ir atzīstamas par speciālajām tiesību normām.

[14] Līguma "Par Latvijas Republikas un Moldovas Republikas līgumu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās" 37.panta trešās daļas pilns teksts ir: „Īpašuma tiesību vai citu mantisko tiesību rašanos un izbeigšanos nosaka tās Līgumslēdzējas puses likumdošana, kuras teritorijā manta atradās laikā, kad pastāvēja darbība vai cits apstāklis, kas bija šādu tiesību rašanās vai izbeigšanās pamatā. Īpašuma tiesību vai citu mantisko tiesību, kura bijusi darījuma priekšmets, rašanos vai izbeigšanos nosaka pēc darījuma veikšanas vietas likumdošanas, ja Līgumslēdzēju pušu vienošanās neparedz citādu kārtību.”

[14.1] No minētās līguma normas izriet, ka jautājums par prasītājas īpašuma tiesību uz preču zīmēm izbeigšanās un atbildētājas īpašuma tiesību iegūšanas tiesiskumu, kas ietver gan kompetences, gribas izpausmes, gan citus darījuma noslēgšanai nepieciešamo aspektu izvērtējumus, tiesai bija jāapspriež pēc darījuma veikšanas vietas, t.i., Moldovas likumiem, kas ir arī viens no apelācijas tiesas secinājumiem.

[14.2] Vērtējot kombināta „Aroma” darbību tiesiskumu preču zīmju atsavināšanā atbilstoši Moldovas likumiem, tiesa nonākusi pie secinājuma, ka tādējādi ticis pārkāpts Moldovas likuma „Par valsts uzņēmumu” 3. un 8.pants. Tālāk, pārejot jau uz kombināta „Aroma” ģenerāldirektora darbību izvērtējumu noslēgtā darījuma sakarā, tiesa atzinusi tās par neatļautām, pretējām likumiem un labiem tikumiem un līdz ar to pēc Civillikuma 1415.panta par spēkā neesošām.

Senāts par pamatotu atzīst kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesa nedrīkstēja interpretēt ārvalsts likumu ar Civillikuma 1415.panta palīdzību, jo tas ir pretrunā ar valsts tiesību sistēmas integritāti un suverenitāti.

Konstatējot Moldovas likuma „Par valsts uzņēmumu” normu pārkāpumu darījuma noslēgšanā, tiesai, Senāta ieskatā, bija jānoskaidro, vai un kādas sekas šāda prettiesiska darbība izsauc atbilstoši Moldovas likumiem.

[14.3] Pareizās kolīziju normas noteikšanas mērķis, kā atzīst Senāts, ir tieši nošķirt un nesajaukt piemērojamās materiālo tiesību normas. Piemērojamo kolīziju normu sajaukšana, kā tas ir noticis izšķirot konkrēto strīdu, ir novedis pie neattaisnojamas prakses, sajaucot arī divu valstu materiālo tiesību normas vienas un tās pašas tiesiskās situācijas izvērtējumā: pārkāpuma faktu darījuma noslēgšanā nodibinot pēc Moldovas likuma, bet sekas, kādas šis pārkāpums rada- pēc citas valsts likuma, lai gan sekām ir jāpamatojas uz loģisku un tiesību sistēmai atbilstošu veikto darbību tiesisko izvērtējumu.

[15] Vērtējot darījuma tiesiskumu, apelācijas instances tiesa bez tam atsaukusies uz Moldovas likuma „Par akciju sabiedrībām” 85.panta pirmo daļu, konstatējot, ka darījumu slēgšanas laikā, kombināta ”Aroma” ģenerāldirektors ir atradies interešu konfliktā.

Kasācijas sūdzībā pamatoti norādīts, ka Moldovas likums „Par akciju sabiedrībām” piemērots kļūdaini, jo kā izriet no lietas materiāliem akciju sabiedrības „Aroma” statūti apstiprināti 1999.gada 22.decembrī (*l.sēj., 38.-41.lpp.*), kad tai pašā laikā darījumi ar

kombinātu (nevis akciju sabiedrību) „Aroma” ir noslēgti 1999.gada 17.jūnijā, t.i., laikā, kad tiesību subjekts akciju sabiedrība „Aroma” vispār nepastāvēja.

[16] Lai gan apelācijas instances tiesa ir atsaukusies uz Senāta spriedumu analogā lietā, kad Senāts bija akceptējis apelācijas instances tiesas spriedumu, darījuma tiesiskumu izvērtējot pēc Moldovas likuma, bet tā spēkā neesamību atzīstot pēc Civillikuma (*lieta Nr. SKC-200/2006*), Senāts šādu praksi neatzīst par pareizu no kolīziju normu piemērošanas un valsts tiesību sistēmas integritātes viedokļa.

[17] Ņemot vērā, ka tiesa ir pieļāvusi būtiskus pārkāpumus kolīziju normas noteikšanā un materiālo tiesību normu piemērošanā un pieņēmusi pretrunīgu spriedumu, tas kā neatbilstošs tiesiskuma kritērijam ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

[18] Senāts uzskata, ka gan prasības pieteikumā norādītie pamatojumi, gan apelācijas instances tiesas spriedums ietver zināmu pretrunu un nekonsekvenci, papildus risinot jautājumu, kas izriet no likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 25.panta sestās daļas par iespēju preču zīmes nodošanas līgumu atzīt par spēkā neesošu, ja preču zīmes īpašnieka maiņa izraisa vai var izraisīt patērētāju maldinājumu par to preču vai pakalpojumu izcelsmi, raksturu, kvalitāti vai citām īpašībām, saistībā ar kurām zīme tiek lietota vai to paredzēts lietot.

[18.1] Ja prasītājas pozīcija ir, ka 1999.gada 17.jūnija preču zīmju nodošanas akti ir prettiesiski un šāds darījums tāpēc ir atzīstams par spēkā neesošu, nav saredzams loģisks pamats, kāpēc vēl būtu jāapsver jautājums par preču zīmes nodošanas līguma atzīšanu par spēkā neesošu uz cita pamata.

Panākot savas prasības apmierinājumu uz tā pamata, ka darījumi nav bijuši tiesiski un tāpēc tie atzīti par spēkā neesošiem jau no to noslēgšanas brīža, jautājums par likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 25.panta sestās daļas piemērošanu iegūst vairs tikai hipotētisku raksturu un atbilstoši Civilprocesa likuma 1.pantam pēc būtības vairs nevar būt par izskatīšanas priekšmetu tiesā, jo savu tiesību aizsardzību visplašākajā apjomā prasītāja jau ir panākusi ar tās prasības apmierināšanu pēc pirmā prasībā norādītā pamata.

[18.2] Likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 25.panta sestās daļas norma neietver sevī preču zīmes nodošanas līguma prettiesiskuma

prezumpciju, kas no otras puses konkrētajā gadījumā varētu tikt iztulkots kā pašas prasītājas šaubas par to, vai preču zīmju nodošanas aktu tā patiešām uzskata par prettiesisku un noslēgtais darījums tādējādi būtu atzīstams par spēkā neesošu.

[18.3] Apelācijas instances tiesa prasītājas pozīciju nav noskaidrojusi un ir bijusi nekonsekventa, izskatot prasījumu par preču zīmes nodošanas līgumu atzīšanu par spēkā neesošu uz patērētāju iespējamā maldinājuma pamata jau pēc tam, kad šis preču zīmes nodošanas līgums bija atzīts par spēkā neesošu sakarā ar tā prettiesiskumu no tā noslēgšanas brīža.

[19] Atceļot tiesas spriedumu, SIA „Aroma Floris’s” atbilstoši Civilprocesa likuma 458.panta otrajai daļai ir atmaksājama iemaksātā drošības nauda Ls 50.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Senāts

n o s p r i e d a

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 13.oktobra spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Atmaksāt SIA „Aroma Floris’s” iemaksāto drošības naudu Ls 50.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	<i>paraksts</i>	Z. Gencs
senators	<i>paraksts</i>	V. Jonikāns
senatore	<i>paraksts</i>	I. Garda
senators	<i>paraksts</i>	A. Laviņš
senators	<i>paraksts</i>	N. Salenieks
senatore	<i>paraksts</i>	E. Vernuša
senatore	<i>paraksts</i>	A.Vītola